

Zemljiški kataster v Sloveniji - stanje in perspektive

V drugi številki zbornika Združenja za geodezijo in geofiziko Slovenije za leto 1996 je objavljen članek z navedenim naslovom. Na zboru združenja 16. decembra 1996 je bilo med drugimi prispevki zbornika predstavljeno tudi razmišljanje o tem prispevku. Navzoči so bili le trije geodeti, nikogar pa ni bilo s področja geodetske službe, obravnavane v članku. Po mnenju navzočih bi se moral s problematiko seznaniti vsaj širši krog geodetskih strokovnjakov. V ta namen je pripravljen naslednji povzetek z željo, da bi v naslednjem zborniku in v združenju aktivno sodelovali tudi geodeti.

V prehodu na tržni sistem se vse vzhodne države intenzivno ukvarjajo z vprašanjem učinkovitega upravljanja nepremičnin, zemljišč in zgradb. Geodetska služba v Sloveniji je pravočasno spoznala, da za to potrebujemo informacijski sistem nepremičnin, ki smo ga geodeti že v 80. letih načrtovali in želeli zgraditi na osnovi zemljiškega katastra. Vprašanje je, ali bo obstoječi zemljiški kataster ustrezen za nadgradnjo v sodoben informacijski sistem o nepremičninah ali bo smotrnejše sistem vzpostaviti na novih temeljih.

Vemo, da je bil zemljiški kataster, ki je za Slovenijo v veljavi še vedno za 90 % območja, vzpostavljen v tedanji fevdalni zemljiškoposessni družbi z vsebino in natančnostjo le za namene pravičnega obdavčenja kmetijskih zemljišč. Z vzpostavitvijo nove zemljiške knjige, na podlagi katastrske evidence zemljišč, je dobil kataster po letu 1851 še funkcijo tehnične osnove zemljiške knjige. Do danes smo ga bolj ali manj strokovno primerno uporabljali še v mnoge druge namene. Tak kot je, pa naj bi danes z digitalizacijo grafičnih zemljiškokatastrskih načrtov postal sodobna upravna in pravna evidenca nepremičnin in obenem podlaga za izgradnjo sodobnega informacijskega sistema za upravljanje nepremičnin.

Pred odločitvijo za izgradnjo tako pomembnega in zahtevnega sistema je treba projekt pripraviti po temeljiti analizi obstoječega. Ali je nadgradnja zemljiškega katastra v informacijski sistem nepremičnin smotrna in pravilna? Brez dvoma je bila odločitev za posodobitev poslovanja podatkovne baze zemljiškega katastra lažja in se v praksi že potrjuje za pravilno. Pri tem smo se ves čas zavedali, da podatkov ne bomo "izboljšali", toda rezultati so vrednost naložbe daleč preseglei.

Posodobitvi poslovanja podatkovne baze sledita posodobitev poslovanja in nadgradnja grafike oziroma zemljiškokatastrskih načrtov. Vprašanje je, ali poznamo in smo upoštevali resnično kakovost teh načrtov pri odločitvah? Dejstvo je, da zemljiškemu katastru kar povprek očitamo nenatančnost, neažurnost, nezdružljivost listov in Marijo Terezijo, v resnici pa je večini geodetov celo posplošeno stanje neznano. Nismo analizirali podatkov, na katerih gradimo. V Sloveniji nimamo raziskane niti uporabe projekcije, v kateri so izdelani veljavni zemljiškokatastrski načrti, in s tem povezane dejanske natančnosti in združljivosti listov načrtov. Ne zanima nas stanje dolga leta zanemarjenega vrednotenja zemljišč in fizično izničenih zemljiškokatastrskih načrtov. Posledic malomarnega vzdrževanja in še posebej posledic vzdrževanja načrtov po letu 1974 ne poznamo. Mišljeno je dvajsetletno

popravljanje lege obstoječih meja v kompleksih znotraj zemljiškokatastrskih načrtov z znanimi različnimi strokovnimi pristopi, uveljavljanje neažurnih tehničnih načrtov za uradne zemljiškokatastrske načrte in celo rezanje načrtov na decimetrsko mrežo in ponovno lepljenje v nove liste.

Nikakor ne smemo pozabiti namernih deformacij uradnih listov zemljiškokatastrskih načrtov in s tem deformacij parcelnega stanja zemljišč z digitalizacijo in transformacijo z vsemi posledicami v državno matematično definirano projekcijo. Redki objavljeni članki kažejo, da se načrtovalci ne obremenjujejo z vsebinskimi vprašanji obstoječega katastra. Vsekakor ni vse znano in enostavno, preveč je bilo že grenkih izkušenj, ki potrjujejo, da je treba uvajanje sprememb in novih tehnologij v že uveljavljeni sistem, kar zemljiški kataster je, temeljito pretehtati. Treba je analizirati kakovost in primernost uporabe obstoječih zemljiškokatastrskih načrtov, tako za uradno evidenco zemljiškega katastra, kot za nadgradnjo v informacijski sistem nepremičnin. Ob ugotovitvi resnične kakovosti obstoječega zemljiškega katastra bo morda odločitev drugačna in bo obnova zemljiškokatastrskih načrtov aktualna že danes.

Kakršnakoli je ali bo odločitev, mora biti kompletna, ne sme biti odločitev posameznika in interesne skupine v določeni situaciji, temveč stroke in neodvisnih strokovnjakov. Pri odločanju pa se morajo upoštevati cena, čas izvedbe glede na pričakovani rezultat oziroma koristi. Odločitev mora biti ustrezno dokumentirana, s predvidenimi rezultati in posledicami predstavljena javnosti in sprejeta na ravni države, saj gre v celoti za dolgoročen in za državo pomemben projekt.

Božo Demšar
Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana

Prispelo za objavo: 1997-01-29

Jurij Vega (Georg Freiherr von Vega)

V eno od preteklih številc revije Professional Surveyor (letnik 16, št. 5, str. 43, 1996, Arlington, ZDA) je gospod Fred Roeder napisal zanimiv članek o Carlu Friedrichu Gaussu (1777-1855). Njegova sodobnika sta bila med drugimi matematika Josip Ruđer Bošković (Dubrovnik, Hrvaška, 18. maj 1711 -- Milano, Italija, 13. februar 1787) in Jurij (Georg) Vega, ki je premnogim geodetom po svetu pomagal s svojimi logaritmskimi tabelami.

Matematik, fizik in astronom Jurij Vega je bil rojen v Zagorici blizu Ljubljane 23. marca 1754. Ta sin skromnega slovenskega kmeta se je uvrstil med najpomembnejše znanstvenike naše preteklosti. Nadarjenost za matematiko je pokazal že v gimnaziji, ki jo je končal v Ljubljani. Poleg svojega rednega dela je nenehno reševal različne matematične probleme in napredoval na področju matematične znanosti. Že pri osemindvajsetih letih je izdal obsežno delo, zelo dober in pregleden učbenik za matematiko. Ta knjiga je bila v njegovem času ocenjena za najnaprednejšo in